

IVO

wetenschappelijk bureau voor
onderzoek, expertise en advies
op het gebied van leefwijzen,
verslaving en daaraan gerelateerde
maatschappelijke ontwikkelingen

FACTSHEET

MONITOR INTERNET EN JONGEREN 2006-2010

Nederlandse jongeren op internet: applicaties, (overmatig) gebruik en de relatie met middelengebruik

Antonius J. van Rooij, Tim M. Schoenmakers, Dike van de Mheen

Met financiële steun van Stichting Volksbond Rotterdam,
Stichting Kennisnet, en ZonMw

IVO, augustus 2011

Bevindingen

De factsheet beschijft enkele resultaten voor jongeren uit de eerste twee klassen van de middelbare school.

- Meer dan 80% van deze jongeren maakt gebruik van Youtube, surfen, e-mailen, sociale netwerken (bv. Facebook, Hyves) en instant messenger.

- Jongeren besteden de meeste tijd (gemiddeld meer dan 8 uur per week) op internet aan instant messenger, online games, sociale netwerken, en Youtube.
- Traditionele verschillen in internetgebruik gelden ook anno 2010 nog: jongens gamen meer, en meisjes besteden meer tijd aan communicatie op internet.
- Zo'n 87% van de jongeren gebruikt tijdens het internetten meerdere applicaties tegelijkertijd: vooral instant messenger, Youtube, en sociale netwerken worden naast andere activiteiten gebruikt.
- Roken, blowen, en drinken komt relatief vaak voor onder internet-verslaafde^{1,2} jongeren.

Inleiding

Bijna alle jongeren zijn actief op het internet, maar wat is nu eigenlijk het internet? Na een eerste periode waarin het heel logisch was om over 'internetten' te spreken beginnen grenzen te vervagen en wordt internet eerder een middel dan een activiteit op zich. Immers, je kunt op internet van alles doen. [Youtube](#), [Instant messenger](#) (bijv. [MSN](#)), [Twitter](#), [Facebook](#), of gewoon [spelletjes op sites](#) of [online games](#) met anderen: het behoort allemaal tot de mogelijkheden.

Via smartphones kunnen sommige jongeren overal op internet, terwijl tablet computers ([iPad](#)) en e-readers ([Kindle](#), [Sony reader](#)) in rap tempo markt veroveren en op allerlei manieren integreren met de grote sociale platforms van dit moment zoals [Facebook](#), [Twitter](#), en [Hyves](#).

Ondertussen zitten veel ouders met vragen over het computergebruik van hun kinderen³. Hoewel ouders overzien dat het internet zowel voor- als nadelen heeft blijft het telkens zoeken naar de balans tussen enthousiast in je hobby kunnen opgaan en het doorschieten naar overmatig gebruik.

De huidige factsheet presenteert trends en ontwikkelingen in het internetgebruik van Nederlandse jongeren over de afgelopen 5 jaar (2006-2010). Omdat jongeren van alles tegelijk kunnen doen op het internet is hierbij een speciale aandacht voor het multi-tasken: het gebruiken van meerdere applicaties naast elkaar.

Vanuit een verslavingsperspectief is er daarnaast aandacht voor het overmatig gebruik van internet en het samengaan van 'internet-verslaving' met gebruik van genotsmiddelen zoals alcohol, tabak (nicotine) en cannabis. In het tweede deel van deze factsheet wordt toegelicht wat we onder internetverslaving verstaan.

Methode

- Jaarlijks worden er op scholen in het hele land jongeren ondervraagd over hun internetgebruik door middel van vragenlijsten voor het monitoronderzoek Internet en Welbevinden.
- Dit grootschalige monitoronderzoek naar internet en jongeren wordt uitgevoerd door het IVO en loopt al sinds 2006^{4,9}.
- De resultaten in deze factsheet zijn gebaseerd op de eerste twee klassen van het voortgezet onderwijs. Deze klassen hebben elk jaar deelgenomen waardoor we trends in internetgebruik in deze leeftijdsgroep kunnen waarnemen.
- Alle percentages in deze factsheet zijn representatief voor alle Nederlandse jongeren. Hiertoe zijn de data statistisch gewogen op basis van sekse, etniciteit, opleidingsniveau en leerjaar (leeftijd).

DEEL 1 JONGEREN OP HET INTERNET

1.1 Hoeveel tijd besteden Nederlandse jongeren aan internetgebruik – dat wil zeggen – welke internetapplicaties worden er vooral gebruikt? Wat zijn hierin de ontwikkelingen van 2006 tot en met 2010?

Gemiddeld besteden Nederlandse jongeren in 2010 zo'n 13,5 uur per week aan internet in de vrije tijd. Het meten van tijdsbesteding aan internetten 'in het algemeen' geeft echter steeds minder inzicht in het daadwerkelijk gedrag, gezien de toenemende verscheidenheid aan internettoepassingen die op dit moment beschikbaar zijn.

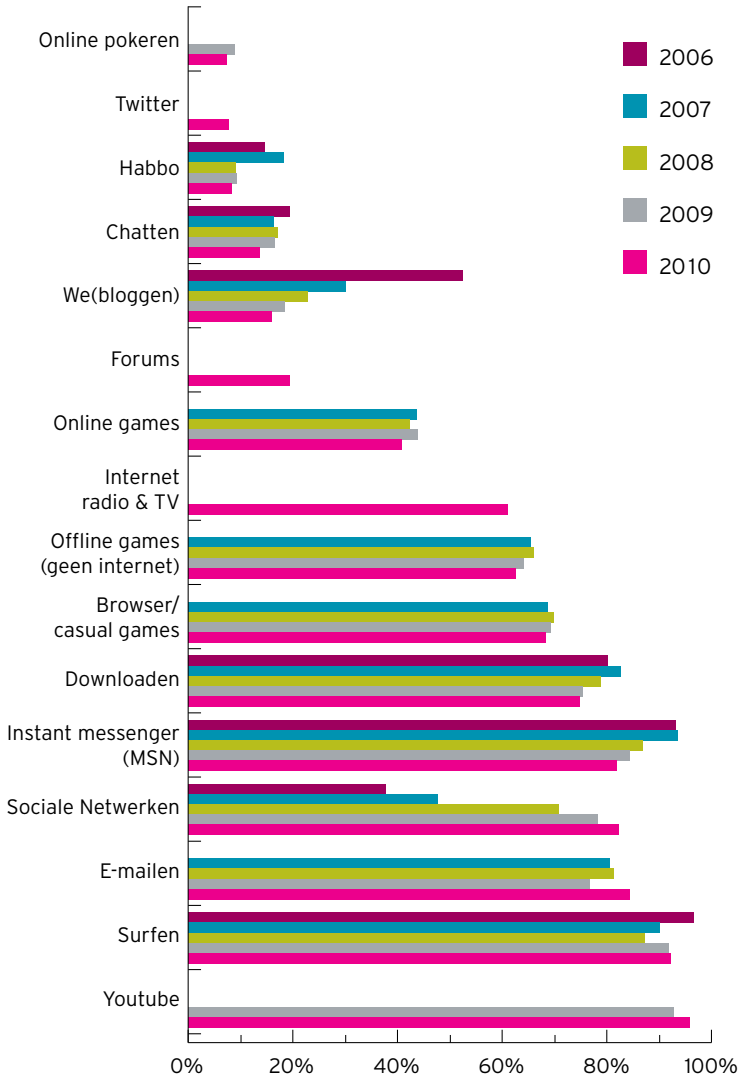
We kijken daarom naar het gebruik op applicatieniveau. Met uitzondering van Twitter, een openbare communicatiedienst waar men met behulp van korte berichtjes met elkaar en de wereld informatie kan delen, is er een toelichting op de verschillende applicaties te vinden in onze voorgaande publicatie over de ontwikkelingen in internetgebruik door Nederlandse jongeren⁵. Offline games worden in de onderstaande figuur ter referentie meegenomen en maken uiteraard geen onderdeel uit van het internetgebruik.

- Figuur 1 laat zien dat Youtube, surfen, e-mailen, sociale netwerken (bv. Facebook, Hyves) en instant messenger (bijv. MSN) de meest gebruikte applicaties op het internet zijn: meer dan 80% van de jongeren geeft aan deze applicaties wel eens te gebruiken.
- Ook laat Figuur 1 zien dat het web-loggen (bloggen) onder jongeren

sterk gedaald is van iets boven de 52% in 2006 tot iets boven de 15% in 2010. Het gebruik van sociale netwerksites daarentegen is sterk gegroeid van 38% tot 82%

- Hoewel Twitter een zeer bekend communicatiemedium aan het worden is, laat figuur 1 zien dat jongeren in het voorjaar van 2010 nog maar weinig met Twitter bezig waren. Slechts 8% van de jongeren gaf aan wel eens gebruik te maken van Twitter. Omdat Twitter het afgelopen jaar steeds populairder is geworden ligt het gebruik onder jongeren in 2011 waarschijnlijk een stuk hoger dan in 2010.

Figuur 1. Percentage jongeren dat een bepaalde applicatie gebruikt

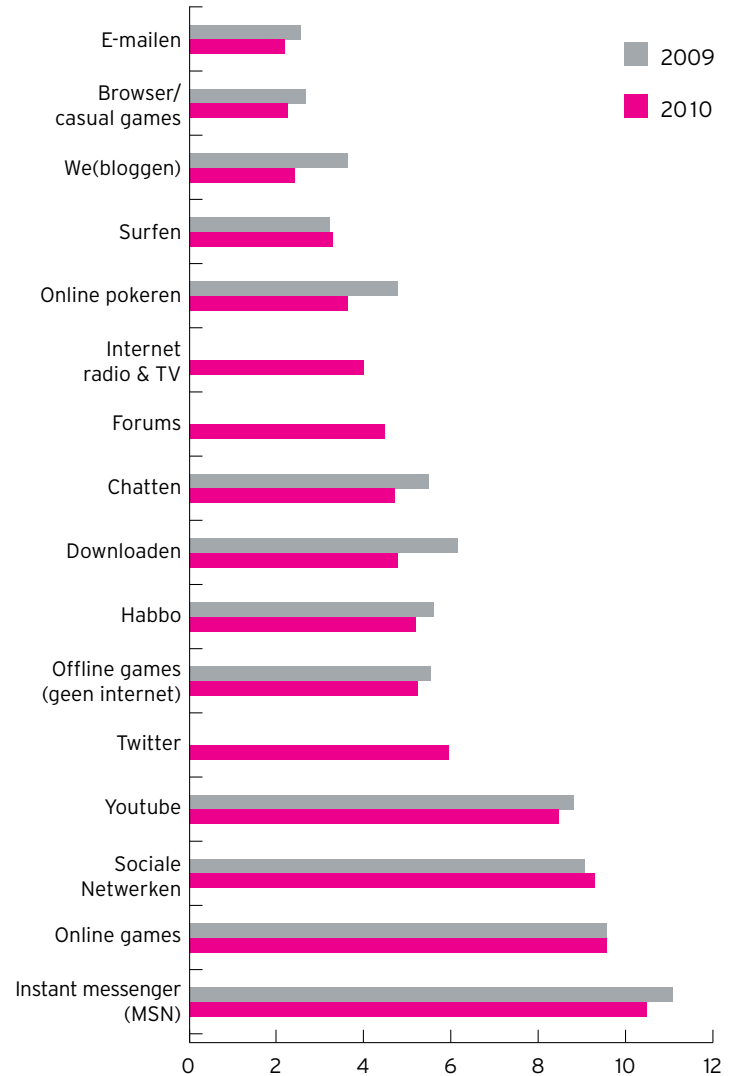

Beschikbare data worden weergegeven van 2006 tot 2010, als informatie uit een bepaald jaar ontbreekt, dan betekent dit dat de applicatie toen nog niet was opgenomen in de vragenlijst.

Figuur 2 laat zien hoeveel tijd jongeren besteden aan de verschillende applicaties; het gemiddeld aantal uren is berekend voor alleen die jongeren die de betreffende applicatie ook daadwerkelijk wel eens gebruiken.

- Figuur 2 laat zien dat jongeren de meeste tijd besteden aan instant messenger, online games, sociale netwerken, en Youtube.
- E-mailen, browser (casual) games, webloggen en surfen kosten relatief weinig tijd.
- Tussen 2009 en 2010 zien we maar minimale schommelingen in de tijdsbesteding aan de applicaties en geen opvallende trends.

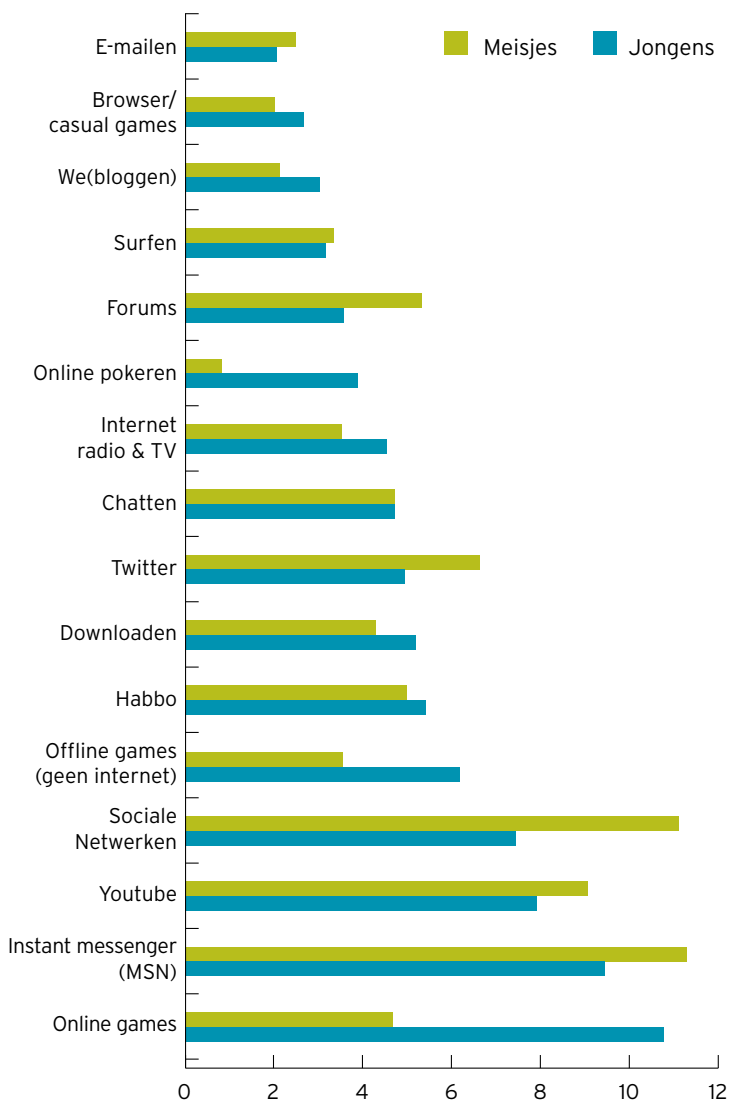
Figuur 2. Applicatiegebruik in uren per week (alleen voor gebruikers)

Data over het aantal uren per week zijn beschikbaar vanaf 2009, en voor Twitter, Forums, en Internet radio & TV vanaf 2010. Het aantal uren is niet optelbaar tussen applicaties omdat jongeren regelmatig applicaties naast elkaar gebruiken (zie ook 1.2).

- Figuur 3 laat zien dat de traditionele verschillen - meisjes communiceren meer over internet, jongens gamen meer - ook anno 2010 nog steeds gelden.
- Jongens vooral meer tijd aan online games, offline games, en online pokeren.
- Meisjes besteden meer tijd aan instant messenger (MSN), sociale netwerken, Twitter, en forums.

Figuur 3. Applicatiegebruik in uren per week (alleen gebruikers, alleen 2010), gesplitst naar sekse

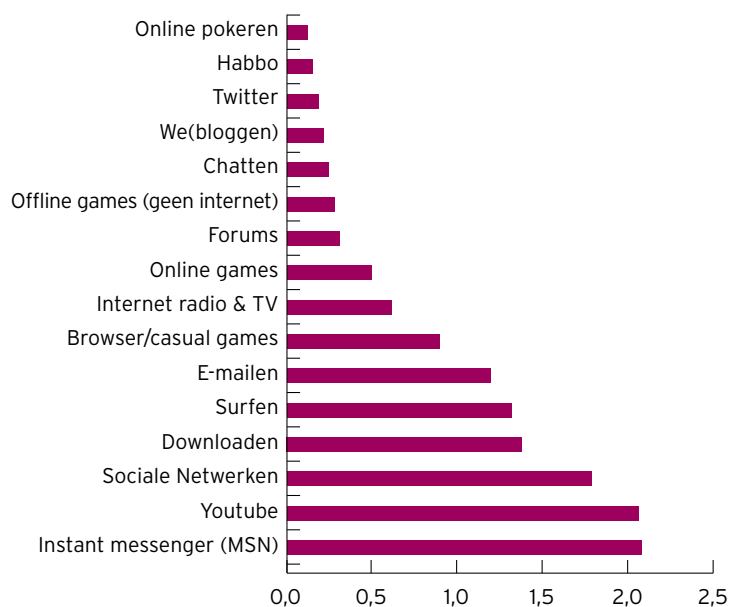
Het aantal uren is niet optelbaar tussen applicaties omdat jongeren regelmatig applicaties naast elkaar gebruiken (zie 1.2).

1.2 Hoe zit het met multitasken op internet anno 2010 - welke applicaties worden vaak samen naast andere applicaties gebruikt? Hoeveel applicaties gebruiken jongeren tegelijkertijd?

In tegenstelling tot de televisie, leent de computer zich bij uitstek voor multitasken. Hoewel onderzoekers er nog niet over uit zijn of elke jongere zich even behendig voelt met de nieuwe technologie^{10,11}, bleek uit verkennende interviews met scholieren dat jongeren regelmatig applicaties naast elkaar gebruiken. Omdat er maar weinig onderzoek is naar hoe vaak dit gebeurt en bij welke applicaties¹², zeker onder Nederlandse jongeren, hebben we het 'multitasken' onderzocht.

- Resultaten laten zien dat 87% van de jongeren tijdens het internetten meerdere applicaties tegelijkertijd gebruikt.
- Onderstaande figuur 4 laat zien dat vooral instant messenger, Youtube, en sociale netwerken naast andere activiteiten gebruikt worden. Dit zijn vooral de activiteiten die niet continu de aandacht nodig hebben: gesprekken via MSN kennen veel pauzes, jongeren kunnen een muziek afspeellijst op Youtube aanzetten, et cetera.
- Activiteiten die de volledige aandacht vragen en (vaak) schermvullend zijn - zoals online / offline gamen, pokeren, en Habbo worden maar weinig naast andere activiteiten gedaan.

Figuur 4 Aantal internetactiviteiten dat jongeren parallel aan de genoemde activiteit doen op hetzelfde moment ('multi-tasken')

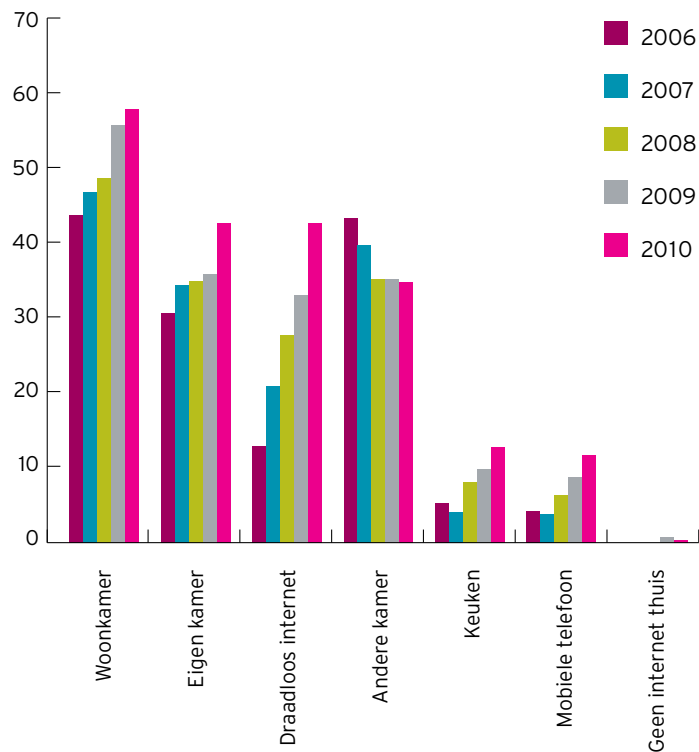

Het gaat hier om gemiddelde aantallen activiteiten voor alle jongeren, waardoor er kommagetallen ontstaan; men kan uiteraard geen 2,1 activiteiten uitvoeren.

1.3 Waar internetten jongeren? En voor zover dat op de mobiele telefoon gebeurt, waar besteden ze op de mobiele telefoon hun tijd aan?

- De onderstaande figuur 5 laat zien dat het zowel het draadloze internet, als het internet op de mobiele telefoon een stijging vertonen tussen 2006 en 2010:
- Waar in 2006 slechts 13% van de jongeren toegang had tot draadloos internet is dat nu gestegen naar 42%.
- Het mobiele internetgebruik van jongeren blijft in 2010 nog relatief laag, maar vertoont een stijging van 4% in 2006 tot 12% in 2010.
- Het aantal jongeren met toegang tot internet op de eigen kamer stijgt van 31% naar 43% tussen 2006 en 2010.

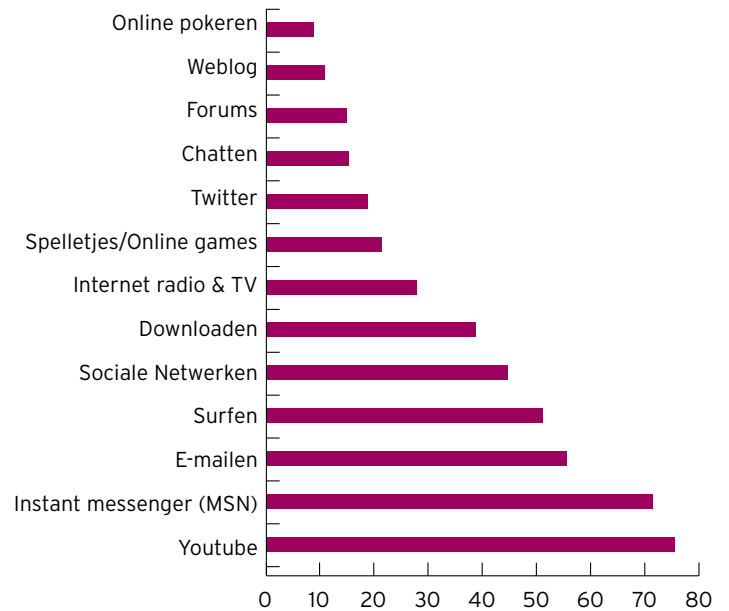
Figuur 5 Waar kun je thuis internetten, een overzicht naar locatie (% jongeren)

Naarmate meer jongeren toegang krijgen tot internet via hun mobiele telefoon wordt het ook interessant om te kijken waar ze deze technologie nu voor gebruiken. Figuur 6 presenteert een overzicht van de activiteiten waar jongeren op dit moment hun mobiele telefoon voor gebruiken.

- Jongeren met toegang tot mobiel internetten gebruiken dit vooral voor het zoeken van informatie door middel van surfen en Youtube, en daarnaast voor communicatiedoeleinden zoals instant messenger en e-mail, zo laat figuur 6 zien.

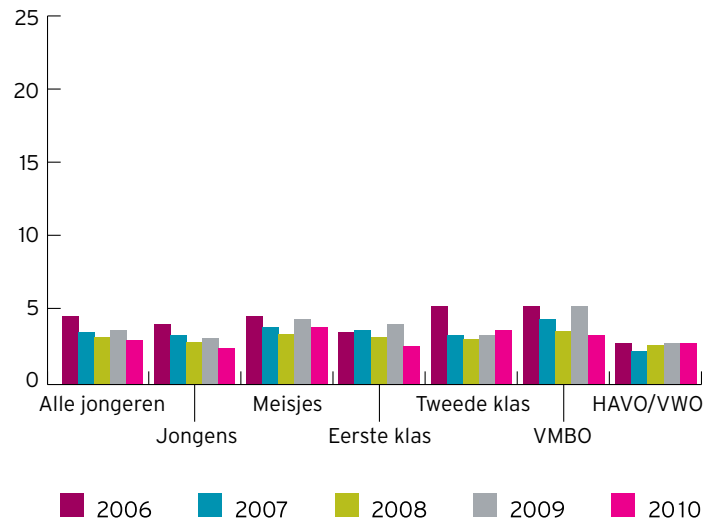
Figuur 6. Percentage jongeren dat een bepaalde applicatie gebruikt op de mobiele telefoon

- Binnen de verschillende jaren worden tussen de eerste en twee klas, en tussen jongens en meisjes geen verschillen gevonden in mate van internetverslaving^b.
- Wel worden er voor 2006, 2007, en 2009 verschillen gevonden tussen VMBO en HAVO/VWO, een indicatie dat internetverslaving vaker voorkomt onder VMBO leerlingen.

Figuur 7: Internetverslaving, totaal en gesplitst naar sekse, klas en opleidingsniveau

^a Analyse: one way ANOVA op de ongewogen data, $p < .01$ in verband met steekproef grootte
^b Analyse: χ^2 test per meting op ongewogen data, $p < .01$ in verband met steekproef grootte

DEEL 2 OVERMATIG GEBRUIK VAN INTERNET- EN GAMES EN DE RELATIE MET MIDDELENGEBRUIK

2.1 Wat zijn de ontwikkelingen in de mate van internet en verslaving van 2006 tot en met 2010?

Internetverslaving wordt door ons gemeten met de Compulsive Internet Use Scale (CIUS), een vragenlijst die zich richt op het verlies van controle over het internetgebruik en de negatieve consequenties daarvan^{1,2,5}. Vragen zijn onder andere: "Hoe vaak ga je langer door met internetten, terwijl je je had voorgenomen om te stoppen?" en "Hoe vaak raffel je je huiswerk af om te kunnen internetten?". Wanneer jongeren gemiddeld vaker dan "soms" als antwoord geven op veertien van dit soort vragen wordt hun gedrag als problematisch gezien.

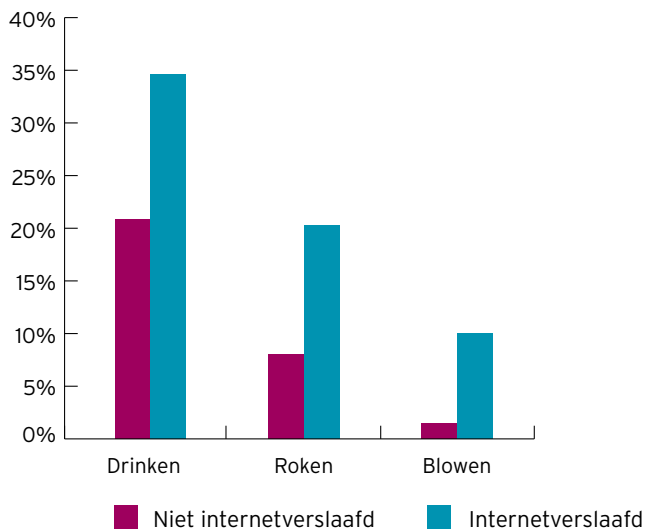
- Het percentage internetverslaving blijft op hetzelfde niveau tussen 2006 en 2010: gemiddeld zo'n 3,7% van alle jongeren. Hoewel percentage enige schommelingen vertoont tussen de jaren zijn deze statistisch niet aantoonbaar^a.

2.2 Hoe is het middelengebruik onder internetverslaafde jongeren?

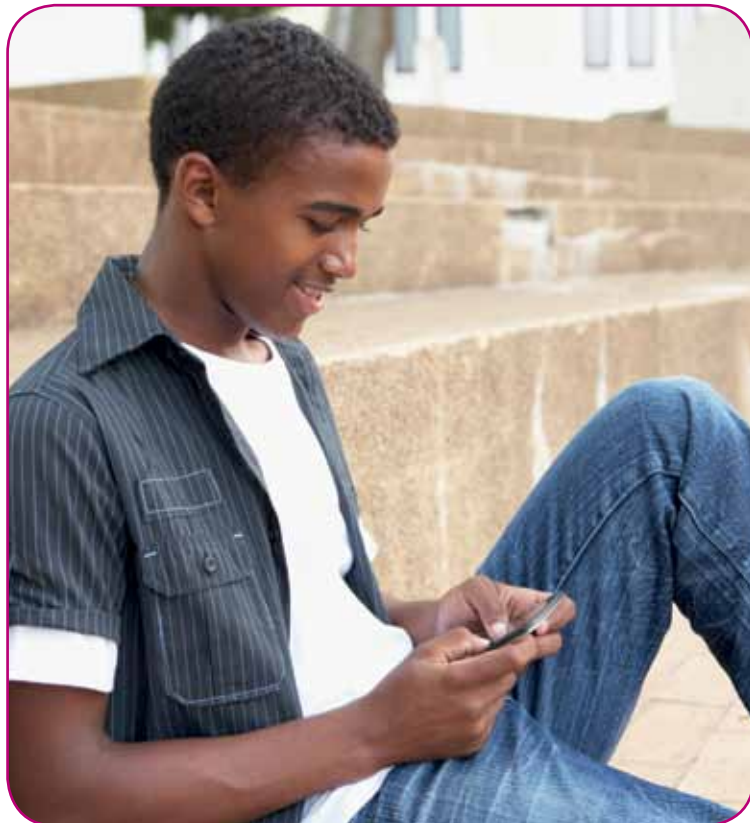
Er is weinig feitelijke informatie over jongeren die overmatig gebruik maken van het internet en hun middelengebruik (alcohol, nicotine, cannabis). De volgende figuur 8 geeft een overzicht van het middelengebruik onder internetverslaafde jongeren. Voor de middelen maken we gebruik van een hele brede definitie: het gaat hier om jongeren die aangeven wel eens gebruik gemaakt hebben van de middelen in de afgelopen maand.

- Resultaten laten zien dat meer van de internetverslaafde jongeren aangeven de verscheidene middelen alcohol, tabak (nicotine), cannabis te gebruiken dan de niet internetverslaafde jongeren. Het gaat hier echter nog steeds om een minderheid van de internetverslaafde jongeren die middelen gebruikt.

Figuur 8. Percentage middelengebruikers vergeleken tussen internet-verslaafde en niet internetverslaafde jongeren in 2010

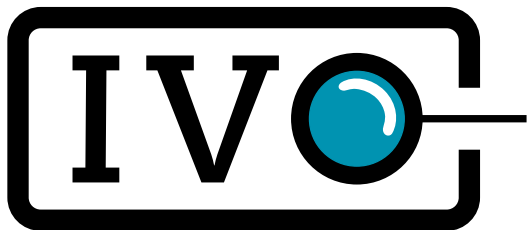

Hoewel de aantallen blowende en rokende internetverslaafden laag zijn, vinden we soortgelijke resultaten in de data van 2009 (niet weergegeven).

Referenties

1. Meerkerk, G.-J., Van den Eijnden, R.J.J.M., Vermulst, A.A. & Garretsen, H.F.L. The Compulsive Internet Use Scale (CIUS): Some Psychometric Properties. *CyberPsychology & Behavior* 12, 1-6 (2009).
2. Meerkerk, G.-J. Pwned by the internet, Explorative research into the causes and consequences of compulsive internet use [PhD thesis]. (Rotterdam, 2007).at <<http://repub.eur.nl/res/pub/10511/>>
3. Boot, L., Borgdorff, M., Pardoën, J. & Pijpers, R. Kinderen en Internet. 9-12 jaar. (Den Haag, 2010).at <www.mijnkindonline.nl/mijnkindopinternet>
4. Meerkerk, G.-J., Van den Eijnden, R.J.J.M. & Van Rooij, A.J. Factsheet Monitor Internet en Jongeren: Compulsief Internetgebruik onder Nederlandse Jongeren [Monitor Internet and Youth: Compulsive Internet Use Among Dutch Youth]. (Rotterdam, 2006).at <<http://bit.ly/hLhWlx>>
5. Van Rooij, A.J., Schoenmakers, T.M., Meerkerk, G.-J. & Van de Mheen, D. Factsheet Monitor Internet en Jongeren 2006-2009: Wat doen jongeren op internet en hoe verslavend is dit? [Monitor Internet and Youth. Activities of adolescents on the internet: how addictive are they?]. (Rotterdam, 2009).at <<http://bit.ly/eLUx3>>
6. Van Rooij, A.J. & Van den Eijnden, R.J.J.M. Monitor Internet en Jongeren 2006 en 2007. Ontwikkelingen in internetgebruik en de rol van opvoeding [Monitor Internet and Youth 2006 and 2007. Developments in Internet Use and the Role of Parenting]. (IVO: Rotterdam, 2007).at <<http://bit.ly/eUbibi>>
7. Van den Eijnden, R.J.J.M., Vermulst, A.A., Van Rooij, A.J. & Meerkerk, G.-J. Factsheet Monitor Internet en Jongeren. Pesten op Internet en het psychosociale welbevinden van jongeren [Monitor Internet and Youth. Bullying on the Internet and psychosocial youth well-being]. (IVO: Rotterdam, 2006).at <<http://bit.ly/c25eGn>>
8. Van Rooij, A.J., Schoenmakers, T.M., Meerkerk, G.-J. & Van de Mheen, D. Factsheet Monitor Internet en Jongeren. Videogames en Nederlandse jongeren [Monitor Internet and Youth. Video games and Dutch Youth]. (Rotterdam, 2008).at <<http://bit.ly/ihp9PG>>
9. Van Rooij, A.J., Meerkerk, G.-J., Schoenmakers, T.M., Van den Eijnden, R.J.J.M. & Van de Mheen, D. Factsheet Monitor Internet en Jongeren. Ontwikkelingen in het internetgebruik van Nederlandse Jongeren [Monitor Internet and Youth. Developments in Internet Use among Dutch Youth]. (Rotterdam, 2008).at <<http://bit.ly/hrxgOj>>
10. Prensky, M. Digital natives, digital immigrants. On the horizon 9, 1-6 (2001).
11. Van Vliet, H. De Netgeneratie bestaat niet. (2009).at <<http://www.communicatiejournalistiek.onderzoek.hu.nl/Data/News/Nieuw Essay Harry van Vliet De Netgeneratie bestaat niet.aspx>>
12. Rideout, V.J., Foehr, U.G. & Roberts, D.F. Generation M2. Media in the Lives of 8- to 18-Year-Olds. (Menlo Park, California, 2010).at <www.kff.org>

IVO
Heemraadssingel 194
3021 DM Rotterdam
T 010 425 33 66
F 010 276 39 88
Secretariaat@ivo.nl
www.ivo.nl

